

Kvinnebunad for Selbu

Rekonstruert av Selbu Bondekvinne­lag i samarbeid med
Landsnemnda for bunadsspørsmål

Kvinnebunad for Selbu

Arbeidet med denne bunaden kom til å ta mange år, men når vi nå står ved målet, med en bunad som vi vet er tradisjonelt rett, er vi glad for at vi holdt ut og rettet oss etter Landsnemnda for bunadsspørsmål i arbeidet vårt.

Vi takker Landsnemnda for godt samarbeid gjennom mange år, likedan Trøndelag Folkemuseum for god hjelp. Vi takker også alle de som var velvillig med utlån og innsamling av gammelt sølv og gamle tekstiler. Vår takk går også til gullsmed Eiliv Overvik for velvilje med registreringa av sølv, og senere med rekonstruering av sølje og nål i sølv som nå brukes til bunaden.

Sist men ikke minst takker vi Sør-Trøndelag fylke og Selbu kommune for god økonomisk støtte som gjorde det mulig for oss å fullføre arbeidet med kvinnebunaden for Selbu.

*Selbu 1. januar 1980
Selbu Bondekvinnelag Bunadnemnda.*

Kvinnebunad for Selbu er rekonstruert etter bevarte folkedraktplagg.

Kildematerialer ellers: Fotografier av selbygger, tatt i 1880-årene av fotograf Einar Jensen, og muntlige tradisjoner - intervju med 17 kvinner, født i tida 1881-1907.

Bunaden består av følgende deler:

- Kvit linlerretskjorte med broderi
- Rutet, "flatrokkastakk" av halvullstoff
- Rød vest i klede med svart stofftrykk
- Damask forkle i halvull
- Mørke-blå polkatrøye i vadmél
- Stort halvull tørkle
- Svart fløyelslue med eller uten broderi eller blonde bak
- Svarte strømper og sist men ikke minst: Sølje, sølvnål eller sølvknapp.

Landsnemndas uttalelse

Selbu Bondekvinneklag har gjort et godt rekonstruksjonsarbeid. Bunaden er i samsvar med folkedraktskikkene i Selbu i 1870 - 1880 åra, når den som en midlertidig løsning presenteres med gammelt tørkle og med svart lue uten broderi. Lua må være sydd som de gamle luene med stikning langs forstykket og med løpegang med rynkesnor i nakken. I stedet for sølje kopierte av gammel sølje, tilhørende Beret O. Aune, kan man bruke kopi av sølvknappen, tilhørende Jon Berge Kroken eller kopi av nål tilhørende Anna Aashaug.

Oslo 8. februar 1979

For: Landsnemnda for bunadspørsmål Anne-Berit Borchgrevink
formann

Åse A. Lange
konsulent

Arbeidsbeskrivelse

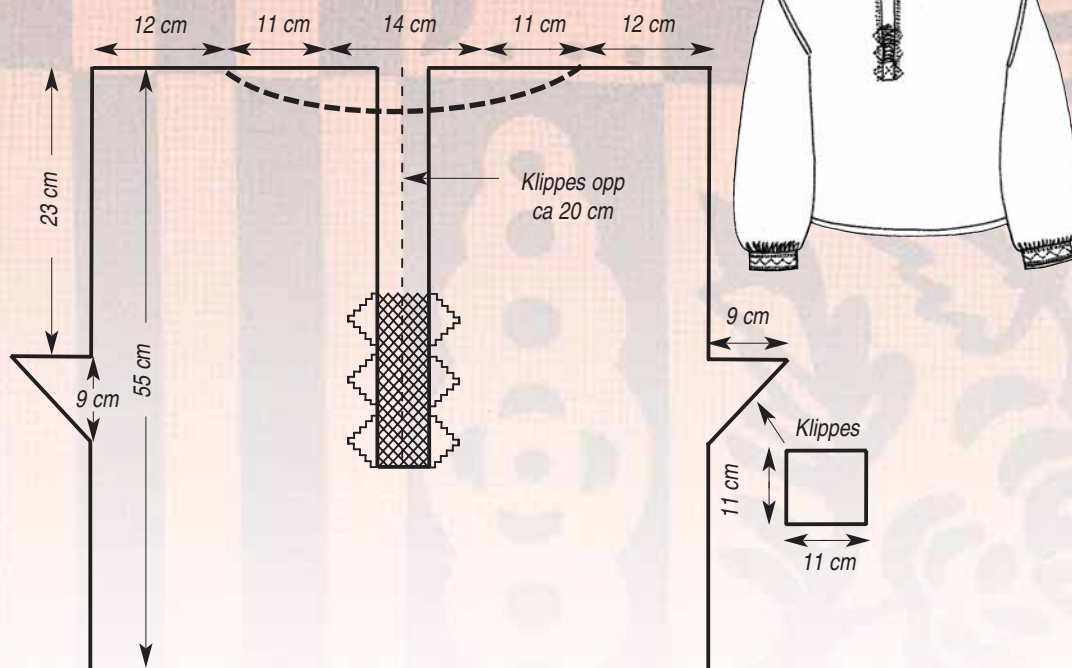
Det er 2 år siden vi fikk bunaden klar, men først nå kommer arbeidsbeskrivelsen. En sak som dette koster penger og tid, og derfor har vi ikke sett oss i stand til å lage den før nå. Vi håper dette er oss tilgitt og klamrer oss til ordtaket «Bedre sent enn aldri».

SKJORTE NR 1: Materiale: Linlerret nr. 3063 fra N.I.A.S. (Nordisk Industri A/S)

Linfluss nr. 35 og lintråd nr. 40.

MODELL PÅ SKJORTE TIL SELBUBUNADEN

Skjorte str. 44

Armlinning (24 cm)

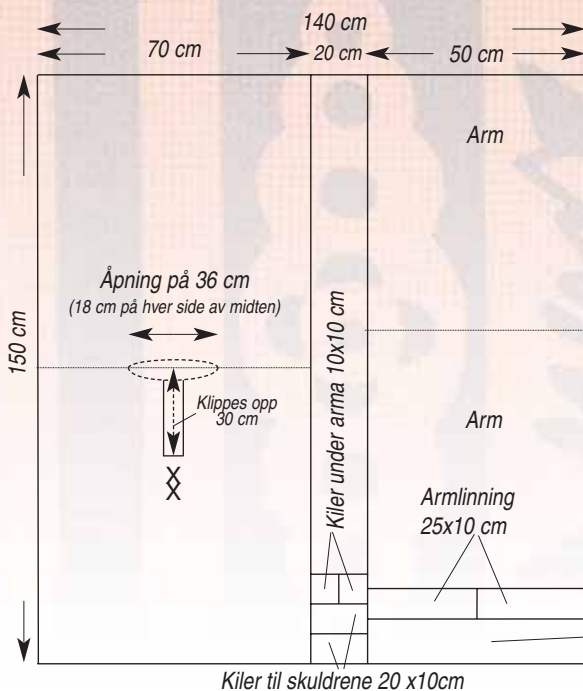
Ny skjorte og mønster kom i 1983.

Armlinninga på skjorta.

Kragen på skjorta.

Materiale
lin 3609
fra BMB
Lintrå nr. 25
og nr. 50.

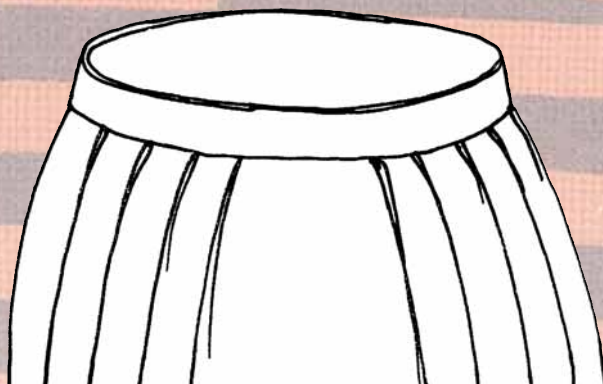
Oppskrift
over broderings-
mønster
fås hos Selbu
Husflid.

Frontmønster på skjorta. (Bildet er behandlet slik at mønstret skal være mere synlig).

STAKKEN:

Stofforbruk: 2 høyder i stakken.

Klipp 6 cm av denne
høgda på begge sider så
rapporten passer.
Stakken har et 12 cm
bredt glatt midtstykke
foran. Fra midtstykket
og ut mot hver side legges
folder som møtes i en
motfold midt bak.

Bredden på hver fold skal være
2,3 cm. Antall folder og dybde
på foldene varierer med den
enkeltes livmål.

Stakkesplitten plasseres i bunnen av fold i venstre side.

Eks. på utrekning av folder etter livmål 68 cm:

Overfolder:	livmål	68 cm
	÷ glattstk.	12 cm
	til overfolder	56 cm

Antall overfolder: $56 \text{ cm} : 2,3 \text{ cm} = \text{ca. } 24$: 24 overfolder.

Foldeinnlegg: Midtstykke + 24 overfolder gir 26 foldeinnlegg.

Etter livmål 68 cm har du $280 \text{ cm} \div 68 \text{ cm}$ som skal fordeles på 26 foldeinnlegg:
 $212 \text{ cm} : 26 = \text{ca. } 8 \text{ cm}$ til hvert foldeinnlegg.

NB: Alle sømmer skal gjømmes i foldeinnlegg.

Av denne grunn kan en bli nødt til å variere dybden på foldene noe.

Sy stakken ferdig i midja først.

I splitten settes inn en stakklomme av linfôr som også syes fast til linningen.
Linningen lukkes med hekter og trykknapper.

Sidden: Ta på stakken og de skoene du skal bruke. Mål ut sidden 12 cm fra gulvet.

Skoning: Nedentil skal stakken ha en 10 cm bred skoning av linfôr på vrangen.
(Skoningen skal ikke være synlig på retten.)

Forkle 1.

Forkle 2.

Forkle: Ferdig lengde på forkleet: 23 cm fra stakkanten, (lengden justeres oventil)
 Faldes både i sidene og nedentil.
 Nedentil brettes ved nederste fiolette "klomper".
 Dette gir en 1 - 1 ½ cm bred fald på vrangen.
 Oventil skal forkleet ha en 1 ½ cm bred løpegang med bendelbånd gjennom.

Polkasvingen midt bak på vesten.

VESTEN:

Kontroller målene med målene på mønstret. Pass på at stoffet blir likt i sømmen midt bak og likedan foran. NB! Pass endelig på at mønstret på stoffet går samme vei på alle stykkene. Blomsten i trykken skal stå med stilken mot nedre kant på vesten.

Sammensying:

Tråkle først sammen ryggen, så sidene og tilslutt skuldrene.

Prøv vesten med stakken på.

Pass på at vippen midt bak ikke strammer til over stakken, men at det er en ørliten klaring her.

Sy sammen og damp forsiktig ut sømmene. Sy sammen fóret (det samme som til stakken).

Vrangsny på fóret med maskin foran og tråkle slik at fóret kommer ca. 2-3 mm innenfor kanten.

Forstykkene skal gå om hverandre

ca. 2 cm foran. Brett sømmerom på vest og fór mot hverandre i hals- og ermrigninger.

Tråkle slik at fóret kommer 2-3 mm innenfor kanten, i halsen 5 mm, og sy til med faldesting. Klipp et 3,5 cm bredt rett stykke av veststoffet som vrangsyes til vesten nedentil. Når det er sydd på, klippes splitter i belegget ved sidesømmene og midt bak, slik at det former seg etter vesten. Flippene foran fóres med figurklipt veststoff. Tilslutt brettes linfóret og syes til med faldesting.

Snittsømmer: Det skal være to snittsømmer på hvert forstykke på vesten.

Disse har en noe spesiell framgangsmåte:

Finn midtlinjen i innsnittet og tråkle fór- og veststoff sammen etter denne.

Brett etter denne tråklingen og sy snittene gjennom både fór og stoff samtidig.

Tilslutt stikkes med maskin 1 cm fra kanten rundt alle steder på vesten.

Bruk svart tråd.

Lukking: Sy i hekter til lukking foran.

Viktig: Vesten skal ikke ringes mer i halsen enn at den akkurat følger nedre kant av halslinningen på skjorta. Vesten skal gå litt om hverandre foran.

Det passer om hektene syes i ved stikningene.

TRØYA:

Trøya syes på samme måte som vesten, men uten helt fór:

Trøya har fór bare fra midjen og ned. Fóret er av bomullstoff. Foran på trøya figurklippes et 6 cm bredt belegg av trøyestoffet, vrangsyes til og brettes over på vrangen.

Fóret vrangsyes til nedentil, brettes over på vrangen, brettes inn i øverkanten og tråkles til i midjen.

Fóret skal være 13 cm bredt ferdig sydd. Sy en stikning 1 cm fra kanten rundt hele trøya: foran og nedentil. Lag videre 2 stikninger tett ved hverandre 2 1/2 cm innenfor den første stikningen.

Lag en stikning i midjen. Denne fester det nedtråklede fóret.

I halsen skal det være skråkant av trøyestoffet. Skråkanten klippes 5 cm bred. Legg retten av skråkanten mot retten av trøya, sy den på og brett over mot vrangen slik at 1 1/2 cm av kanten blir synlig på retten.

Lag 2 stikninger, en over og en under påsyningen av skråkanten. Disse stikningene syr samtidig til skråkanten på vrangen. Foran skal kanten bare klippes av.

NB! Ingen innbrett eller overkasting!

Ermet: Sy sammen ermet etter merkene på mønsteret.

Pass på at stoffet ikke trekker seg!

La den buete siden på kilen falle løst - (litt rommelig).

Ermet brettes opp 1 gang nedentil og stikkes 1 cm fra kanten.

Viktig! Skal være slik

Snittsømmer: Trøya skal ha snittsømmer som tilpasses etter hver enkelt, 1 snitt på hver side foran.

Lukking: Trøya skal hektes kant i kant foran med svarte hekter som syes i så usynlig som mulig.

Viktig: Under sying av både vest og trøye er det viktig å passe på at ikke sømmemonnene strammer.
For å unngå dette bør sømmemonnene hakkes, spesielt midt bak - (ved stuss.)
Til sammensyning av stakk, vest og trøye brukes svart bomullstråd, til vestforet lys tråd. Husk: Ingen overkasting på vesten!

Lua som brukes til bunaden.

Lue:

I tillegg til de plagg som er beskrevet her, skal bunaden også ha lue (med eller uten brodering) og tørkle.

Det tok bunadsnemnda 25 år å bygge opp bunaden. Den kan ødelegges på et halvt minutt. Vær så snill og følg retningslinjene og reglene for søm og bruk av bunad nøye, slik at vi på en ærbar måte kan føre våre tradisjoner videre og ikke sjaske dem bort med alle slags idéer og utstyr. *Lykke til med en tradisjonelt rett bunad!*

*Hilsen fra oss som har arbeidet med bunaden.
Annepett Sandvik, Jorun Skrødal, Marit Langset og Turid Haave.*

PS! Mesteparten av teksten på sidene 1 til 12 er beholdt likens som i førsteutgaven fra 1981.

*Tørkle nr 1 produseres
i Tyskland.*

*Tørkle nr 2 er håndvevet
fra Vevstuggu Verdal.*

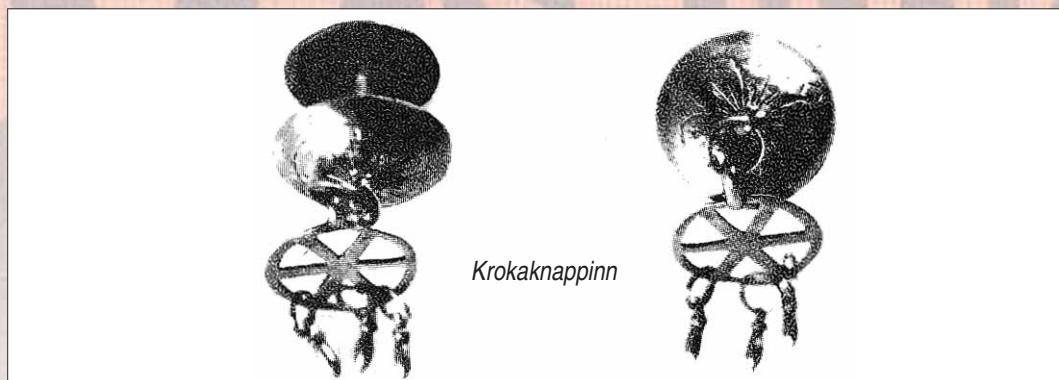
Nå skriver vi 2007 og bunadsmemnda har funnet at tida er inne til å utgi en ny og omarbeidet utgave av vårt gamle hefte, som har fått en annen design med bruk av flere fargefotoer. Vi har tatt med en kortversjon av hvordan vi jobbet i 25 år med å få bunaden dit du ser den i dag. Bakerst finner du prologen Brit Stubbe skrev i anledningen presentasjonen av den ferdige kvinnebunaden for Selbu i 1977.

Fra 2007 overføres Selbubunaden til Selbu Husflid AS og blir for ettertiden deres ansvar. Vi i bunadskomiteen takker for oss.

Takk for et strevsomt, men interessant arbeid med kvinnebunaden for Selbu. La bunaden leve til glede for etterslekten.

Takk for oss!

Turid Haave, Haldis Balstad og Annepett Sandvik

Elisølja

Innbærnaåla

Litt av historien om hvordan Selbubunaden ble til

Etter en landsomfattende registrering av gamle tekstiler, i regi av den gang Norges Bondekvinnelag 1952, ble det i Selbu holdt en stor utstilling av de lokalt registrerte tekstiler på Gimle.

Det var flere fagfolk inn i bilde ved denne anledning, bl.a. Sigurd Tiller, sjefen på Trøndelag Folkemuseum, Margit Tiller, formann i Sør-Trøndelag Husflidslag og husflidsmenneske av yrke og Signe Faleide Ruthlien, fagkonsulent i Norges Husflidslag.

Utstillingen viste at her i Selbu hadde vi fine bevarte klær som vi så absolutt kunne bruke som grunnlag for rekonstruering av en kvinnebunad. En kvinnebunad som representerte klesskikk og tradisjon her i Selbu tidfestet til 1870-1880 åra.

En bunadsnemnd ble nedsatt til å arbeide med saken. Det var 4 vanlige kvinner som ikke hadde noe erfaring i slikt arbeid, og var derfor ganske hjelpesløs om hvor de skulle begynne et slikt arbeid. Derfor tok det litt tid før arbeidet kom igang.

En kan snakke om at "veien blir til mens en går". For bunadsnemnda ble det ingen bred asfaltert vei å gå, men derimot en smal, kronglete sti med fallgruver og bratte motbakker. Vi manglet rett og slett opplysninger om hvor de "riktige kontakter" fantes. Etterhvert kom vi fram til Landsnemnda for bunadsspørsmål og først da kunne vi begynne arbeidet med rekonstruksjonen av kvinnebunaden for Selbu.

Stakken:

Nå begynte det smått om senn å skje noe. Vi fikk beskjed om å sende inn gamle tekstiler til bedømming i Landsnemnda for bunadsspørsmål. Noen plagg ble godtatt og andre forkastet på grunn av at det var spredt over flere tidsperioder, tradisjoner og stilarter.

Om sider fikk vi klarsignal for å kopiere en rutet stakk, brudestakk etter Ingeborg Jonsdatter "Ner-Lien" gift 1880 med Jon Bjørnsen fra ustigar'n Berge.

Så langt var det greit, men hva nå. Enkelt og greit. Landsnemndas beskjed var at stoff med ullkvalitet og fargestoff skulle analyseres, men de hadde ikke noen fagfolk eller tips om hvor slik kompetanse var å finne - så her måtte vi lete oss frem selv. Så vidt jeg husker var vi under denne prosessen innom Høyskolen i Trondheim etter råd fra Trøndelag Folkemuseum. Analysen viste at ulla stammet fra den "gamle Selbusauen" en utdødd sauerase. Vi måtte lete oss fram til en sauerase med ulltype som lignet mest mulig på "gamle Selbusauen". Her fikk vi råd fra en vi kjente litt til i Norges Småindustrilag. Det skulle vise seg at Rygjasauen var den som kom nærmest. Landsrådet for bunadsspørsmål godkjente dette og vi fikk kjøpt inn garn som ble spesialfarget hos firma Brenne i Trondheim.

Bunadsnemnda begynte så og si på bar bakke. Vi var en komité under Selbu Bondekvinne- lag og det var fra laget vi fikk penger i første omgang, men det sier seg selv at et lite lokal- lag ikke hadde så mye penger å stille til bunadsnemndas disposisjon.

Vi kunne ikke legge opp til mere enn ett stakkemne for det kunne jo hende at det ikke ble godkjent. Peggy Nytrø tok på seg å veve opp det første stakkstoffet. Det gjorde hun på en samvittighetsfull, korrekt måte. Stakk ble oppsydd og sendt inn til bedømming sammen med originalen for sammenligning. Nystakken ble godkjent med noen små justeringer av fórkan- ten på vrangen.

Vesten:

Så var vi da kommet til vesten. Av flere vester som ble innsendt til Landsnemnda for bunads- spørsmål - festet de seg med en høyrød vest eller evlin (undertøy) fra Kulseth Einan.

Vi i bunadsnemnda reagerte, vi syntes ikke at fargen på vesten passet til skjørtet. Etter intervjuer med flere eldre mennesker ble vår mistanke ytterlige bekreftet - farven som var brukt på denne vesten, ble bare brukt på undertøy. Vi i bunadsnemnda hadde igjen begynt å studere gamle tekstiler, bilder av klær og lest en del lektyre. Vi mente at vesten fra Kulset/Engan var 1700-tallsfasong og dermed fra feil tidsepoke. Turid Haave og Annepett Sandvik var igjen i møte hos Landsnemnda i Oslo, men der fikk de grei beskjed. Enten kopi av denne vesten, eller ingen Selbubunad. Om vi ville, kunne vi bruke farve fra en stripe i stakken, men fasongen var fastspikret. Stoff ble bestilt og vest oppsydd.

De to damene var ikke særlig begeistret da de på årsmøtet i Bondekvinnelaget viste frem vesten og fortalte at slik skulle den bli.

Men allerede dagen etter årsmøtet fikk vi telefon fra Landsnemnda for bunadsspørsmål hvor de beklaget avgjørelsen som var blitt tatt. Den som egentlig hadde mest fagkompetanse og myndighet til en slik avgjørelse, hadde vært borte fra jobben og en vikar hadde dessverre kommet til feil avgjørelse.

Ny runde, ny vest inn for vurdering. Denne gangen falt Landsnemndas valg på en vest fra akkurat samme brudedrakten som stakken var hentet fra. Denne vesten hadde vært inne til bedømmelse før. I ettertid kan vi tenke på hva vi kunne ha spart oss av tid og penger om denne avgjørelsen var blitt tatt samtidig med stakken.

Bunadsnemnda ble glad for denne avgjørelsen. Når det gjalt stoff til "nyvesten" kunne vi bruke et stoff i en farve som Gudbrandsdalens Uldvarefabrikk hadde i ordinær produksjon. Ja, dette blir lettvindt, trodde vi. Men saken var den at "nyvesten" hadde svart tykk, hånd- trykk som en lokal bygdefarger hadde utført. I Selbu hadde det vært flere slike fargere.

Denne stofftrykkmåten, "blokktrykk" ble utført med treklosser med utskåret mønster. Denne klossen ble dyppet i et fargebad og så trykt på stoffet som var strammet over en pute. Gamle tekstiler med trykk hadde vi mye av og teknikken kjente vi delvis til.

Både trykkblokkene, fargerne og kunnskapen om fargen (sverta) var borte. Landsnemnda satte som krav at det skulle være samme mønster som på originalen. Ut på leting igjen.

Firma Brenne i Trondheim hadde hatt slike blokker som de lånte ut blant bygdefargere rundt omkring i fylket. Firma Brenne i Trondheim var nå blitt historie, men hvor var det blitt av disse trykkblokkene. Vi fant ut at blokkene var havnet på Trøndelag Folkemuseum.

Etter henvendelse dit fikk vi tilsendt ark med kopi av registrerte trykkblokk de hadde i arkivet. Vi fant vårt mønster, men det var en bred stripe uten sverte rett over mønstret. Det så ut som det var 2 blokker som var lagt inn til hver andre, men hvis det var slik så var mønsteret usymmetrisk.

Arket med mønstret fra museet ble sendt inn til Landsnemnda med spørsmål om vi kunne få bruke denne blokken. Før vi fikk tilbakemelding fra Landsnemnda på dette, ringte de fra Trøndelag Folkemuseet og fortalte at de hadde vært i magasinet og funnet fram den aktuelle blokka, men den viste seg og være defekt - sprukket etter uttørring ved lagring.

Vi fikk låne blokken og kontaktet en kar i Selbu, en flink treskjærer. Han tente på oppgaven og ville gjerne skjære ny form. Vedkommende fikk lungebetennelse med påfølgende komplikasjoner - det ene med det andre. Det kom til å gå 2 år før vedkommende kom fram til at han likevel ikke kunne påta seg denne jobben. Hjelp! Her kommer Trøndelag Folkemuseum oss til unnsetning igjen. Museet hadde kontakt med de kjente treskjærerne, brødrene Bjørndalsseter fra Oppdal. Museet formidlet kontakt og ny blokk ble skåret.

Her sto vi med ferdig blokk, men hvor fantes den person som kunne bruke den?

Tilfeldigheten ville at Sigurd Tiller, sjefen på Trøndelag Folkemuseum, husket at han for mange, mange år siden visste om en farger som bodde i ei lita stue like ved hovedveien et sted på Sunndalsøra.

Vi lette oss frem til en liten familiebedrift, Farger Jon Einmo. Vi besøkte han og han påtok seg jobben. Gammel og ny vest inn for bedømmelse og godkjennelse.

Jon Einmo var en gammel mann og etter noen år sluttet han og ville ikke lære fra seg kunnskapen, særlig dette med fargestoff og etterbehandling for å få fargen til å sitte. I ettertid har vi hørt at det fulgte overtro med dette yrket. Det kan stemme for Einmo sa ofte: "Jeg tør ikke ta ansvaret for å lære det fra meg". Nok om det. Vi fikk kontakt med en tysk tekstilkunstner som bor på Stadsbygda. Han prøvde så godt han kunne med å hjelpe oss, men måtte gi opp fordi han fikk ikke fargen til å sitte.

Vi fikk kontakt med Runni Tekstiltrykk på Årnes som drev valsetrykk, altså stoffet ble sendt mellom valser med trykk på, samme systemet som en klerulle så vidt vi skjønner.

I og med annen trykkteknikk måtte vi gå over til litt annet stoff. Det stoffet vi hadde brukt til nå, var det en god del Merinoull i, hvilket gjorde at stoffet ble for fett slik at fargen ikke bet godt. Nå skulle en tro at alle problemer var løst, men nei da. Fargestoffet som ble brukt ble av EU-reglene katalogisert som helseskadelig og dermed forbudt. Hva nå? En kar i Melhus som driver trykkeri prøvetrykte for oss. Silketrykk denne gangen, men fargen på mønstret ble for svak. Ikke godkjent. Tilbake til Axel Beeken på Stadsbygda om råd. Han anbefalte en han kjente som driver et trykkeri (P.S. Serigrafi A/S). Der er vi kunde i dag.

For begge de to siste trykkeriene vi har hatt kontakt med, har vi måtte betale utarbeidelse av ei mønsterramme med kr. 2.700 pr.stk.

Skjorte nr. 1:

Bunadarbeidet har tatt lang, lang tid, det er kanskje ikke så rart når en ser på alle kroker en må innom, fra en begynner å søke etter en treskjærer som altså var begynnelsen for å få til en vest. Vest og stakk klar, men vi må ha skjorte også. Ny sending inn til Rådet.

En gammel linskjorte med kort erm blir anbefalt kopiert. Det viste seg at det hadde vært lang erm på denne skjorta og til alt hell så var linningen med broderi bevart. Det ergelige var bare det at den skjorta som Rådet nå stoppet ved hørte samme brudedrakten som stakken og vesten var hentet fra. All tid vi har kastet bort i og med at disse tingene ikke ble tilrådet samtidig.

Skjortestoff får vi fra Hamersåker. Brodergarnet m.m. får vi fra Bergen.

Nå ble kurs satt i gang. Søm av bunadsskjorta. Og så søm av selve bunaden som ble ledet av Marit Langseth som virkelig la ned grunnstenen for verket.

Skjorte nr. 2:

Mønstret er etter en brudeserk fra 1878 etter Gjertrud Larsdatter Grøtte f. 1853. Skjorta ble forelagt Landsnemda på et møte i 1981 med følgende konklusjon. "Landsnemda har ingen innvendinger mot å kopierer denne fine skjorte".

Ny skjorte ble oppsydd av Inger Johanne Høiås i 1983 og forelagt Landsnemda for endelig godkjenning.

Følgende uttalelse ble gitt: "Når det gjelder størrelsen på skjorte er det et missforhold mellom bolevidde og lengde på ermene (sammenlign den gamle serken). Likeledes er ermene for vide og ermspjeldet for lite. Den gamle serken har heller ikke legg mot skulderen."

Justeringene ble gjort og skjorta godkjent.

Forkle:

Ved hjelp av gamle fotografier og gamle tekstilrester kom vi fram til riktig forkletype. Damaskvevet, antagelig var de kommet fra Østen via Sverige. De gamle forklærne var maskinvevet i tynt, tynt garn.

Karen Andøl Foren, som drev vevstua Trønder-Tekstil i Åsen, arbeidet ut et forenkla mønster og vevde for oss en stund. Siden det skulle veves på vanlig vevstol sier det seg selv at det måtte bli et kraftigere materiale.

Da Karen Foren sluttet lærte hun opp Aud Brekken som bodde på Selbustrand. Da Aud flyttet fra Selbu lærte hun opp noen av husflidslagets medlemmer til å overta denne vevinga.

Mange forkler ble vevd på vevstua i Innbygda under ledelse av Jenny Kjeldstad. Etter noen år ble det slutt der også. Grunnen var at det var et veldig anstrengende arbeid og forholdsvis liten betaling etter arbeidet.

Ut på leting igjen. Telefon til kjente hist og her ut over landet. "Vet du av noen vevstue som eventuelt kan veve bunadforkle?" Null respons!

På et bunadmøte i Trondheim fikk vi, blant mange utlagte prøver, se maskinvevet forkle med akkurat samme mønster som gamle forkler i Selbu Bygdemuseum. Disse var produsert ved Mandal Veveri og vi tok kontakt og der er vi kunde i dag.

Når en i dag ser tilbake på alt arbeid og all den tid dette med bunaden vår har tatt, så kunne nok det vært adskillig enklere om det fra "høyere hold" har vært en koordinering, slik at en kunne ha fått hjelp til å komme fram til aktuelle adresser i stedet for å begynne å lete hele tiden i blinde slik vi har gjort og sikkert flere med oss.

Tørkle:

Vi har i dag to typer tørkle som brukes til Selbubunaden. Tørkle nr 1 blir vevd i Tyskland. Fabrikken ville ikke veve mindre enn 200 stk. Dette ble litt mye for oss, men heldigvis kunne vi samarbeide med Tydal, slik at vi delte på produksjonen. Det lot seg gjøre fordi forskjellen er fargestripe i innslaget og ikke i renninga.

Tørkle nr 2 blir håndvevd ved Vevstuggu i Verdal. Et veldig tidkrevende arbeid. Tørkleet er utarbeidet og forenkla etter et tørkle i Selbu Bygdemuseum.

Sølv:

Ingen bunadsskjorte uten sølv. Vi samlet inn gammelt sølv, men vi ventet ikke å finne det store her. I Selbu har det ikke vært mye sølvtradisjoner som f.eks. på Vestlandet - der det var sølvsmeder over alt.

Vi så på gamle bilder, sikkert tatt i forbindelse med utvandringa til Amerika, og vi festet oss med en ganske stor sølvnål, ikke sølje, for den gikk igjen på nesten alle bildene der kvinner var fotografert. Vi syntes det var rart at vi ikke fant denne nålen blant det innsamlede materiale vi hadde, så vi begynte en rundspørring blant slektninger til de som var avbildet. Hvor er nåla etter bestemor di, etter tante di o.s.v. Ingen, ingen hadde sett denne nåla. Merkelige greier, ikke alle hadde reist til Amerika og tatt med seg nåla og ingen hadde vel tatt den med i graven heller. Omsider kom vi fram til løsningen på mysteriet. Det var nemlig fotografen som lånte ut smykke for anledningen.

En enkel sølje og ei nål ble etter innsamlinga tilrådet kopiert. Den ene som i dag heter Innbærnnåla etter Ingeborg Stokke (Midtistokke), og den andre Elisølja eller Beret Aune i Vikvarvet og en sølvknapp fra Berge (Kroken) - "Krokaknappinn".

Gullsmed Overvik har kopiert små sølvheng (blukkui) til en brudekrone. Bunadsnemnda har fått kopiert "Henmo-krona" som eies av Gjertrud Lien. Molly Uthus har sydd opp brudekrona med sølvblonder og anheng - et praktarbeid.

Gullsmed Eiliv Overvik, "Stråndbygg-gut," som drev som gullsmed på Stjørdal kopierte disse nålene for oss. Overvik var veldig hjelpsom, bl.a. kopierte han små sølv anheng (blukkui) til en brudekrone som bunadnemnda har fått kopiert etter "Henmokrona" som eies av Gjertrud Lien. Molly Uthus har sydd opp brudekrona med sølvblonder og anheng, et praktarbeid som ikke mange ville gjort etter henne. Ramma til brudekrona ble laget av Oddmund Storodd på lampskjermfabrikken.

Vi har nå etter hukommelsen prøvd å skrive ned litt om bunadnemndas arbeid. Vi sa i begynnelsen at det ble en kronglete vei å gå og det har nok vært enda flere hindringer i årenes løp uten at en kan gå for mye i detaljer.

Hele Selbus jule- gave!

Det har tatt 25 år å gjøre ferdig arbeidet med Selbu-bunaden, men så er det også litt av en kulturskatt som nå går til hele Selbu som julegave. Etter et møysommelig arbeid har bunadsnemnda i Selbu fått godkjenning på bunadens utforming, og kommunen er dermed den eneste i Trøndelag med papir på at den har en bunad som i alle detaljer er en riktig kopi av svunne tiders originale bygdedrakt. Turid Håve (bildet) kan med rette være stolt av sin drakt.

Side 8

Bunadsnemnda ble tildelt Selbu kommunes kulturpris for arbeidet med kvinnebunaden for Selbu i 1977. Fra venstre Arnt Fuglem, formann i kulturstyret, Turid Haave, Jorun Skrødal, Annepett Sandvik, Marit Langset og ordfører Harvard Kulset.

Faksimile fra
Adresseavisen 1977.

Deltakere på det første bunadskurset i 1977.

Annepett Sandvik og Turid Håve har jobbet iherdig med kvinnebunaden i Selbu.

Marit Langseth sydde alle prøvene og har vært ledende kursleder gjennom mange år.

Resyme:

Vi som har holdt på med dette arbeidet har ikke hatt lønn, men vi har stort sett fått dekket våre utgifter. En god del telefoner og porto har nok gått litt på egen kappe.

Det er aldri drevet form for reklame av bunaden. Den har hele tiden solgt seg selv. Den har vært forholdsvis billig i forhold til andre bunader p.g.a. at vi som har holdt på med dette ikke har hatt lønn.

Bunadnemnda er registrert i Brønnøysundregistret som eget salgsorgan. Det har vært en nøktern og forsiktig forretningsvirksomhet og med mye gratis innsats så har det gått bra. Til tider med stort stoffinnkjøp har det nok vært litt spennende med finansene, men det har gått riktig bra. Selbu Sparebank, Selbu kommune, Selbu Bondekvinnelag har i løpet av arbeidet med bunaden gitt oss bidrag to ganger. Sør-Trøndelag fylkeskommune har gitt oss et bidrag. Ikke de store summer, men store nok til å hjelpe oss over kneikene. Vi er takknemmelig for disse kjærkomne bidrag.

Haldis Balstad har i hele 23 år hatt ansvar for innkjøp og salg, kasse og regnskap. Hun har på en ansvarsbevisst måte fulgt opp. Takket være henne kan vi overlate bunaden til etterlekten uten gjeld. Pr. i dag har bunadnemnda materiallager for en god tid fremover og vi har ikke gjeld, men mye død kapital i materiallager. Vi som har arbeidet i flere tiår i bunadnemnda regner nå med at kvinnebunaden er kommet vel i havn og vi kan ta kveld.

Til slutt tar vi med prologen som Brit Stubbe skrev til presentasjon av bunaden i 1977 der hun på en god måte kommer inn på våre formødres arbeid for å få til bunad. Bunaden som vi har bygd dagens bunad på.

Prolog

av Brit Stubbe v/presentasjon av Selbubunaden

Når mi vise fram innj kleskolleksjon
som e bygd på Selbutradisjon
vil mi takk alle då som va så flink te å, gjøm -
så mi fikk te ås bunadssøm.
Det e hele femåtjuge år sea
mi byjynnt å samla in klea
som slång borti portåm- på låft å ni kjistå
å fainn ting som va finar enn mi vissttå.
Å rekonstruer ifrå gammelti'n
det vart rene arkeologin -
ja, sandele vart det i undele prakkk
ker reklingennj tå særk å ævlin å stakkk
skuill tidfæstes hæn - du værden for'n kleie -
særkspenne, forkle å polkatreje.
Ja somm spor
om mi itjnå gjor!
Å inno va mi berre i starta
å det vart nåjt nå likar med farta
for nye problem dukka opp ette kvart
så det e synd å sei det gikk skart!
Tå alt ihop tru mi det va væsttyet
som ga ås stæst bryet.
For allt det mi lett ti gammelt boss
s'fainn mi'tj nåjnn rættele mønsterkloss.
Ja, den trykk-klossin vart my te sorg.
Frå muséi på Sverresborg
te Oppdal ha mi firri å firri
att å fram - fyrri trykk-klossin vart skjirri.

Så ha mi klössin - å så sto mi pal
tert mi fainn innj kar uti Surnadal
som itj ha glømtå trykk-kunsten lel,
så det vart da væstty utta mønsterfel.
Om du tykje bunad ei storarbe å søm på
når du kinn kjøp tyet - da ska du'jt glømma
at det arbée vare i pittelita ri
mot i 'n bæssmor hanna bæssmor si ti.
Ho mått bode kare å spinn
fyrri'n a kinn sætt se å tvinn.
Rot å måsså va a nødd te gråvvå
å farge gainne - fyrri a kinn våvvå.

Lin skuill a bråke å lin skuill a stampe
å linet mått a våvvå utta arbéslampe -
å linet skuill blekes om jordvoll'n va rå-
men nåde de mor - fe du jordslag på.
Ågg"å - å mang inn tung dags verk
berre for linet ti'n snøkvit særk.
Det vaitj søllstas som særmært klea
ijtje gulltrå korkji åvva hell nea.
For karennj vore som di vet
dæm låg usti Kvønnfeli å slet,
Det vaitj som på Væstlandi
at karennj kom frå utlandåm med pærlebroderi.
Ånei - det va itj så greitt, kanskji lite om senn
vart det fill råa te i særkspenne lel - men
karennj for nå heiller å nåsså
om tærvennj vart brent opp åt røt å måsså
når fargekokinja sto på i ri?
å tujtra om: ker det e forslags tull det hi?
Nei, det som særmært klea va i arbe å 'n flid
som e kommi bort ni i vor Olabuikstid.

Å at a ha i ekte skaparsinn
å vov in jorda å vatne som rinn,
det vet mi alle - for sjøl i vora tid
hi mi atte såpass te fantasi
at mi ser a for ås 'n vinterkveill
når isrosin blomstre å tømravegjinn smell -
mi vet at a lengte mot tia jord
der a sitt borti vevlenåm sine a mor.
Mi vet at a drømme om dotra si å -
ker fin a skal bli når klea kjæm på
å mi tru å at dråkja va tå di slaggi
at a sjøl villa hå i ord med i laggi.

Snø'n e særk-kvit - men jorda bli bron
å høstfargennj rød i kvar generasjon
å innj tenkje så mangt - å drømme så my
atti 'n vevstol med rutåt nystakktty.
Mi skaitj fornekte - det som e ekte.
Mi e gla for bekræftels frå høgste plan
på at klea e rett, på nasjonalda'n.
Mi e gla for kulturmidla - mi e gla for kulturpris
men aill mæst gla for at mi no káinn vis
náslag som e atte - no når sjikkennj vore forsvinn
som blissi bort med den såmmå vind
som te med se mæsta tå dialekt'n -
náslag som e atte åt eitteslekt'n.
Åm treng det - tru mi
ti i rotløs ti.
For e du rotløs bli du motløs
si i gammelt ord - å det stæmme,
for rota di står nå - tross alt atte hemme!

Brit Stubbe

